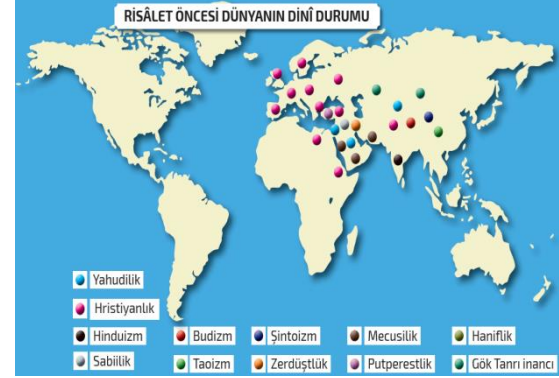

1. RİSÂLET ÖNCESİ DÜNYANIN DİNİ DURUMU

Peygamber Efendimiz risâlet (peygamberlik) göreviyle Sorumlu kılınmadan önce dünya üzerinde çeşitli bölgelerde farklı din ve inançlar vardı. Özellikle Hristiyanlık ve Yahudilik çok yaygındı. Putperestlik, Mecusilik, Sabiilik, Budizm, Haniflik dinleri de yaygın dinlerdendi. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimizin risâletinden önce, Arap Yarımadasının güneyinde Yemen, Hadramevt ve Dmınan'da Mecusilere rastlanmaktaydı. Mekke'de ise Mecusi bulunmuyordu. Ancak bilhassa Hz. Peygamber'in doğduğu yıllarda, Sasani imparatoru Nuşirevan'ın babası zamanında Zerdüştlük (Mecusilik) Sasanilerin resmi dini olarak kabul edilmiş ve desteklenmiş, böylece bir çok bölgeye yayılma imkânı bulmuştu. Bu gelişmelerden etkilenen Arap kabilelerinden biri olan Temim kabilesinden bazı kimseler Mecusiliği benimsemiştir.

2. RİSÂLET VE PEYGAMBERİMİZ

“Her ümmet için bir resul vardır.” Yunus /47 İnsanlar Allah'ın gönderdiği vahiyden uzaklaştıkça Peygamberler, onları yeniden Allah'ın var olduğuna inanmaya ve birliğini kabul etmeye davet etmişlerdir. Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v) de Allah'ın gönderdiği son peygamberdir. **“Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Resulü ve nebilerin sonuncusudur. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.”** Ahzab/40 ayeti kerimesi de buna delildir. Kendisinden önceki peygamberler gibi Peygamberimiz de Allah'ın kendisine verdiği görevi en güzel şekilde tüm hayatı boyunca yerine getirmeye gayret etti.

2.1. İlk Vahiy

Hız. Muhammed'in (s.a.v.) gençliğinde Mekke döneminde bozuk inanç anlayışları mevcuttu. Toplumda zulüm ve adaletsizlik yaygındı. Merhamet ve doğruluk gibi kavramlara sahip çıkanlar çok azdı. Hız. Muhammed (s.a.v.) toplumun içine düştüğü bu buhrandan çıkmak için ara ara Hira mağarasında inzivaya çekilirdi. Yine Hira mağarasında bir Ramazan ayında pazartesi günü derin düşüncelere dalmışken kendisine Alak Suresinin ilk beş ayeti indi. Vahiy ile ilk defa karşılaşan Hız. Muhammed ürperdi ve korkuya kapıldı. Evine geldiğinde eşi Hız. Hatice O'nu teskin etti ve O'nun iyi bir insan olduğunu, O'na kötülük gelemeyeceğini belirtti. Eşi, Hız. Muhammed'i Varaka bin Nevfel'in yanına götürdü. Varaka bin Nevfel, O'nun gördüğü şeyin peygamber Musa'ya da gelen Cebrail olduğunu söyledi.

Bu olaydan sonra Hız. Muhammed sıklıkla Hira mağarasına gitti. Ancak bir müddet Cebrail'i göremedi. Öyle ki Rabbi tarafından terk edildiği fikrine kapılmaya başladı. Daha sonraki zamanda ise tekrar Cebrail ona vahiy getirdi. Bu aradaki vahiy gelmeyen zamana Fetretü'l-Vahiy denilir. İlk başta gelen vahiy ile telaşa ve korkuya kapılan peygamberin kalbinin sükûnete ermesi için böyle bir zaman dilimi gerekliydi.

İlk dönemlerde Hız. Muhammed insanları İslam'a davet etme görevini gizli olarak yürütüyor ve yakın çevresinden kabul edeceklerini düşündüğü kişilerle konuşuyordu. İlk Müslümanlar şöyledir: Eşi Hız. Hatice, amcası Ebu Talip'in oğlu Hız. Ali, azatlı kölesi Zeyd bin Harise, yakın arkadaşı Hız. Ebubekir'dir. Osman b. Affan, Zübeyr b. Avvam, Sa'd b. Ebi Vakkas, Abdurrahman b. Avf, Talha b. Ubeydullah gibi şahsiyetler de Hız. Ebubekir aracılığı ile Müslüman olmuşlardı. Gizli davet dönemi yaklaşık üç yıl sürdü ve bu sürede yaklaşık otuz kişi iman etti.

2.2. Gizli ve Açık Davet

Hira Mağarasında ilk vahyin nazil olmasının ardından Peygamberimize bir süre vahiy gelmedi. Vahiy gelmeyen bu süreye literatürde **Fetret-i Vahiy** (vahyin kesintiye uğramasına denir. Bu durum Hz. Peygamber'i endişelendirdi. Tekrar Cebrail'i görebileceğini düşünerek Hira Mağarasına gitmeye devam etti. Bir gün yine Hira Mağarası'ndan dönerken Cebrail'i gördü. İlk vahiydeki gibi heyecanlandı. Hızlıca eve geldi ve Hz. Hatice'den üzerine örtmesini isteyip sakinleşmek için yatağına uzandı. Bunun üzerine Allah; **"Ey bürünüp sarınan (Resulüm)! Kalk ve (insanları) uyar. Rabbi'ni yücelt. Elbiselerini temiz tut. Kötü şeyleri terke devam et."**^{Müddessir 1-5} anlamındaki ayetlerin inişiyle birlikte kesintiye uğrayan vahiy yeniden başlamış oldu. Böylece Peygamberimizin endişesi ve sıkıntıları ortadan kalktı. Böylelikle vahiyler devam etti vahiyler devam etikçe şartlara göre önce gizli akabinde **"Ey Muhammed! emrolunanı açıkça ortaya koy, puta tapanlara aldırış etme."**^{Hicr /94} ayet-i kerimesiyle açıktan davetler başladı.

2.3. İlk Müslümanlar

Peygamber Efendimiz kendisine ilk vahyolunan Müddessir suresindeki **"...Kalk ve (insanları) uyar..."**^{Müddessir/2} ayeti indikten sonra, İslam'a davetine en yakınından, hanımı Hz. Hatice'den başlamıştı. Ona, nazil olan ayetleri okudu. Hz. Hatice tereddüt etmeden İslam'ı kabul eden ilk kişi oldu. Böylece İslam'ı kabul eden ilk kişi bir hanımdı. İkinci kişi olarak Hz. Ali İslam'ı seçti. Ardından Hz. Peygamber'in azat ettiği evlatlığı Zeyd b. Harise ve sonra en yakın arkadaşı ve dostu Hz. Ebu Bekir 'de Müslüman oldu. Hz. Ebu Bekir'in Kureyş içerisindeki yüksek itibarı ve gayreti sayesinde Osman b. Affan, Abdurrahman b. Avf, Talha b. Ubeydullah, Sa'd b. Ebî Vakkas, Zübeyr b. Avam, Ebu Ubeyde b. Cerrah, Abdullah b. Mes'ud, Suheyb-i Rûmî gibi çok seçkin kişiler Müslüman oldu. Böylelikle Müslüman olanların sayısı artmaya başladı.

3. MEKKE'DE İSLAM DAVETİNE TEPKİLER

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v) daha önce hiç beklenmeyen bir şekilde, birdenbire çevresindeki insanlara inançlarının ve hayat tarzlarının yanlış olduğunu söylemeye başlaması, tepkilere neden oldu. Bazen alay ederek bazen de büyük işkenceler yaparak peygamber efendimiz (s.a.s)'i engellemeye çalışmışlardır. Her ne kadar O'na her konuda güvenseler bu durumu kabullenemiyorlardı.

Hz. Muhammed (s.a.v) sadece Mekkelileri değil Mekke'ye gelen yabancıları da İslam'a davet etmeye başladı. Peygamberimiz Mekke civarında kurulan panayırıları dolaşarak buradaki Arap kabilelerine İslam'ı anlatıyor, onlara putlara tapmanın yanlış bir inanç olduğunu söylüyordu. Bazı insanlar bu davetlere icabet ederken, bazıları bu durum karşısında kinleniyor ve Müslümanlara zulmetmek için birlik oluyorlardı.

3.1. Mekke'de İslam'ı Kabul Edenlerin Genel Özellikleri

İlk Müslümanlar arasında sosyo-ekonomik açıdan farklı özellikte insanlar bulunuyordu. Mekke'nin tüccar ve ileri gelen kimselerinden iman edenler olduğu gibi kadınlardan, yoksul ve kölelerden de iman edenler vardı. Hepsinin ortak özelliği yeni dine kalpten inanmalarıydı. Müşrikler telaşlanmaya ve Müslümanlara karşı daha ciddi ve sert tedbirler almaya başladılar.

3.2. Müşriklerin İslam Davetine Karşı Çıkma Sebepleri

Müşrikler, artık Hz. Muhammed'in (s.a.v) İslam'ı yaymasının büyük tehlike olduğunu Mekke Şehir Devleti'nin maddi menfaatlerine engel oluşturduğunu iddia etmeye başladılar. Ayrıca müşrikler gözle görülmeyen bir ilâhın var olsa bile tek olabileceğine inanmak istemiyorlardı. Onlara göre Allah putlarına ruh vermiş ve tanrılar karşılarında duruyordu. Müşrikler kendilerine hizmet eden kölelerle eşit olmaya da tahammül edemiyorlardı. Gerek ticaret gerek statü ve güç bakımından İslamiyet'in kendilerine zarar verdiğini düşünüyorlardı.

3.3. Mekke Dönemi ve İşkence

İslamiyet yayıldıkça müşrikler yaşadıkları korkuyla Müslümanlara olan zulümlerini arttırıyordu. Efendiler kölelerine yapmadıkları eziyetler bırakmıyorlardı.

Hız. Ebu Bekir'in yüklü bir miktarda diyet ödeyerek efendisinden aldığı, dayanılmaz işkencelere maruz kalan Bilâl-i Habeşî, Müslüman olduğu annesi tarafından duyulup günlerce aç bırakılan ve evden atılan İslam'ın öğretmeni olan Mus'ab b. Umeyr, kardeşi tarafından namaz kılmasına engel olmak ve dininden döndürmek için bir ipe sıkı sıkı bağlanıp, ibret olsun diye bu şekilde Safa ve Merve tepeleri arasında dolaştırılan Talha b. Ubeydullah ve İslam'ın ilk şehidi olan Yasir ve hanımı Sümeyye yapılan tüm baskı ve işkencelere rağmen İslami duruşlarından asla taviz vermemişlerdir.

4. HABEŞİSTAN'A HİCRET

Müslümanlara işkence ve eziyetin arttığı bir dönemde dinlerini serbestçe yaşamak amacıyla Müslümanlardan bir kısmı Hız. Muhammed'in de tavsiyesi üzere 615 yılında Habeşistan'a hicret ettiler. On bir erkek ve dört kadından oluşan kabile, Habeşistan'da Habeş Necaşisi Ashame'den adaletli bir muamele görerek dinlerini serbestçe yaşadılar. Kabilde ilk Müslüman olanlardan Hız. Osman ve eşi olan Peygamberimizin kızı Rukiye de vardı. İlk kabileden gelen güzel haberler neticesinde bir yıl sonra peygamberimizin amcası Ebu Talip'in oğlu ve Hız. Ali'nin kardeşi Cafer önderliğinde ikinci kabile de hicret etti. Bu durum müşriklerin dikkatini çekti ve orada İslam'ın yayılacağı endişesine kapılarak Habeş Necaşisi ile görüştiler. Ancak görüşme sonunda olumlu cevap alamayıp, geri dönmek zorunda kaldılar.

5. Hız. HAMZA (R.A.) VE Hız. ÖMER'İN (R.A.) MÜSLÜMAN OLUŞLARI

Hız. Hamza'nın Müslüman olması Mekkeli müşrikler açısından büyük bir kayıp oldu. Müslümanlar açısından ise bu büyük sevinç Hız. Ömer'in de Müslüman olmasıyla beraber ikiye katlandı. Hız. Ömer kız kardeşinin evinde Taha suresini okuduktan sonra, Daru'l-Erkam'a giderek Hız. Muhammed'in yanında Müslüman oldu. Kâbe'ye giderek namaz kıldılar ve Müslüman olduğunu herkese duyurdu.

6. BOYKOT YILLARI

Mekkeli müşrikler giderek çoğalan Müslüman sayısına karşı, onları boykot etmeye karar verdiler. Uzun bir zaman boyunca (616-619) Müslümanlar boykot edilmiş ve müşriklerle ilişkileri kaldırılmıştı. Boykot kararları şu şekildedir:

- Hız. Muhammed kendilerine teslim edilene kadar Müslümanlarla barış anlaşması yapılmayacak.
- Müslümanlara merhamet gösterilmeyecek.
- Müslümanlara kız verilmeyecek ve onlardan kız alınmayacak.
- Müslümanlarla alış-veriş yapılmayacak.
- Müslümanlarla görüşülmeyecek, onlarla oturulup konuşulmayacak.
- Müslümanların evlerine girilmeyecek.

Ancak içlerinde vicdan sahibi müşrikler de vardı. Neticede boykot ettikleri kişiler Müslüman olsalar da kendi akrabalarındandı. Ebu Cehil'in karşı çıkmasına rağmen başını Hişam ve Abdulmuttalip'in torunu olan Zühayr'in çektiği grup, akrabalarının desteğini de yanlarına alarak boykotu kaldırdılar.

7. TÂİF YOLCULUĞU

Hız. Peygamber hem destek bulmak için hem de İslam'ı Mekke dışında yaymak için Taif'e gidip İslam'ı anlatmaya karar verdi. Taifliler Hız. Muhammed'i hiç hoş karşılamadılar, çocukların ve miskinlerin ellerine taş verip onu kovalattırdılar. Bu durum karşısında vahiy meleği yanına gelip dilerse bu beldeyi yerle bir

edeceğini söyledi ancak Peygamber Efendimiz soylarından Müslüman olacağı düşüncesi ile bu teklifi kabul etmeyerek bu belde için dua etti. Taif'te Addas adında Hristiyan bir köle ile karşılaşır ona İslam'ı anlattı. Addas ise Tevrat'ta Peygamber geleceği müjdesinin yazılı olduğunu söyleyerek iman etti.

8. İSRÂ VE MİRAC

Peygamberliğin on birinci yılında (621) İsrâ ve Mirâç mucizesi meydana gelmiştir. Peygamberimiz vahiy meleği Cebrail tarafından Mekke'deki Mescid-i Haram'dan, Kudüs'deki Mescid-i Aksa'ya götürülmüş ve İsrâ mucizesi gerçekleşmiştir. Daha sonra semaya yükselen Hz. Peygamber (s.a.v.), Allah'ın (c.c.) huzuruna çıkmış ve onunla konuşmuştur ve bu mucizeye mirâç denilmiştir.

Peygamberimiz Mirâç'tan şu lütuflarla dönmüştür:

- Günde beş vakit namaz kılmak Müminlere farz oldu.
- Bakara suresinin son iki ayeti vahyedildi. (Amene'r-Rasulü)

9. YENİ YURT ARAYIŞI

Müslümanlara yönelik baskıları iyice artırdılar. İslamiyet'in Mekke'de yaşanamaz hâle gelmesi ve Müslümanların can güvenliklerinin kalmaması hicreti zorunlu kılıyordu. Taif'ten de beklenen destek gelmemişti. Hz. Peygamber, İslam'ı yaymak için Mekke dışında güvenli bir merkez olabilecek bir yurt arayışı içindeydi.

9.1. Yesriblilerle İlk Temas

Bir gün Mekke'nin kuzeyinde, Mekke ile Mina arasında "Akabe" denilen yerde altı kişilik Yesribli bir topluluğa rastladı. Bunlar, Yesrib'deki Hazreç kabilesinden idiler. Resulullah onlarla görüştü. Onlara Kur'an-ı Kerim okudu, İslam dinini anlattı ve onları İslam'a davet etti. Bunun üzerine Yesribli grup Müslüman oldu ve gelecek yıl Akabe'de buluşmak üzere Peygamberimize söz vererek Mekke'den ayrıldı. 620 yılı, nisan ayında gerçekleşen bu olaya "Akabe Biatı, ya da sözleşmesi" denildi. Akabe Biatı'ne katılan Müslümanlar, Yesrib'e dönünce İslam hakkında duyduklarını oradaki insanlara anlattılar. Onların davet çalışmaları sonucunda İslam'ı seçenler oldu. Böylece İslam, Yesrib'de de yayılmaya başladı.

9.2. Akabe Biatları

Yesribli Müslümanlar 621 yılı zilhicce ayında Resulullah ile buluştular. Buna İslam tarihinde "Birinci Akabe Biatı" denmektedir. Bu anlaşmadan sonra Yesrib'liler, Resulullah'ın Yesrib'de İslam'ı öğretmek üzere öğretmen olarak görevlendirdiği Mus'ab b. Umeyr'i de beraberlerinde götürdüler. Böylelikle Musab, Evs ve Hazreç kabilesi'nden Müslümanlığı kabul edenlerin evlerine birer birer giderek onlara Kur'an-ı Kerim ve İslam'ı öğretiyor, güzel ahlakı, nezaketi ve kibarlığı ile herkesin Müslüman olmasına vesile oluyordu. Es'ad b. Zürâre ve Mus'ab b. Umeyr'in gayretleriyle de Yesrib'deki Müslümanların sayısı hızla artıyordu.

Hız. Peygamber Akabe'de Yesrib'lilerle 620, 621 ve 622 yıllarında üst üste hac mevsiminde üç kez görüşmüştür. Bunların ilki sadece görüşme şeklinde yapılmış diğer ikisi ise sözleşme ya da anlaşma şeklinde olmuştur. İkinci akabe biatından sonra Yesrib'li Müslümanlar ile Mekkeli Müslümanlar arasında oluşan ittifak sayesinde Yesrib'in yolları Müslümanlar için açılmış oldu.

10. YESRİB'E HİCRET

Akabe görüşmeleri sonucunda Yesrib'e hicret zemini hazırlanmıştı. Yesrib stratejik bir şehirdi. Akabe görüşmelerinde Yesriblilerin, Mekkeli Müslümanları şehirlerine davet ederek onları koruyacaklarına dair söz vermelerinden hareketle İnsanlığa rahmet olarak gönderilen Sevgili Peygamberimiz 622 yılının Muharrem ayında Müslümanlara hicret etme izni verdi. Müslümanlar küçük küçük gruplar halinde Yesrib'e hicret etmeye başladı.

10.1. Müslümanların Hicreti

Peygamberimiz Hicret izni verdikten bir müddet sonra Müslümanlar guruplar hâlinde Yesrib'e hicret etmeye başlamıştır. Sahipleri tarafından hicrete izin verilmeyen köleler ve akrabaları tarafından Müslüman oldukları için ev hapsinde tutulan bazı Müslümanlar ve Hz. Ebu Bekir, Hz. Ali, Peygamberimiz dışında tüm Müslümanlar Yesrib'e hicret ettiler. Mekke'de kimsenin kalmadığını ve peygamberin de Medine Müslümanlarının başına geçerse kendileri için büyük tehlike olacağını düşünen müşrikler bir toplantı yapıp Ebu Cehil'in "Kureyş kabilesinin bütün kollarından birer temsilci seçelim. Bunlar aynı anda Muhammed'e (s.a.v) hücum edip öldürsünler. Kimin vurduğu belli olmasın. Böylece kanı bütün Kureyş kabilesine dağılmış olur. Haşimîler bütün Kureyş kollarına karşı çıkamayacaklarından kan davasına kalkışamazlar, çaresiz diyete razı olurlar. Bu iş de böylece kapanmış olur." demesi üzerine hemfikir oldular.

10.2. Peygamberimizin Hicreti

Ebu Cehil'in teklifi üzerine ittifak eden müşrikler planlarını uygulamak için bir araya gelip geceleyin Peygamberimizin evini kuşattılar. Sabah olmasını ve Peygamberimizin evinden çıkmasını bekliyorlardı. Vahiy meleği Cebrail suikast planını Peygamberimize haber vermişti. Peygamberimiz yatağına Hz. Ali'yi yatırmış ve kimseye görünmeden doğruca Hz. Ebubekir'in evine gitmişti. Peygamber Efendimiz ile Hz. Ebu Bekir yol hazırlığını tamamladıktan sonra Sevr Dağı'na doğru yola çıktılar. Sevr Dağı Mekke'ye bir saat uzaklıktaydı. Kısa zamanda oraya ulaşip bir mağarada gizlendiler. Bu sırada müşrikler hâlâ Peygamberimizin evinin önündeydiler. Bir Mekkeli onlara Hz. Muhammed'in (s.a.v) şehirden ayrıldığını söyleyince hızlıca içeri girdiler. Peygamberimizin yatağında Hz. Ali'nin yattığını gördüler ve çok şaşırdılar. Günlerce peygamberimizi aradılar, bulacak olana servet vereceklerini söylediler. Çok iyi iz sürenlerin de içinde olduğu bazı kimseler, Peygamberimizi armaya koyuldu.

Peygamberimiz, sadık dostu Ebu Bekir'le birlikte Sevr mağarasında kalıyordu. Üç günlük arama sonrasında müşrikler Mekke'ye geri döndü. Aramaların son bulasıyla, Peygamberimiz (s.a.s) ve Hz. Ebu Bekir de yollarına devam ettiler. Yesribli Müslümanlar, Peygamberimizin Mekke'den ayrıldığını duymuşlardı. Heyecan ve sabırsızlıkla onun yolunu gözlüyorlardı.

10.3. Kubâ'ya Varış

Hz. Ali de Peygamberimize Kuba' da yetişti. Peygamberimiz Hz. Ali'nin sağ salim gelmesine çok sevindi. Peygamberimizi hasretle bekleyen Yesrib'deki Müslümanlar ilk burada görüşmüş oldu. Kuba Mescidi, Peygamberimizin cemaatle namaz kıldığı, Müslümanların topluca özgürce ibadet ettikleri ilk mescit olması yönüyle önemlidir. Kuba Mescidi, Peygamberimizin cemaatle namaz kıldığı, Müslümanların topluca özgürce ibadet ettikleri ilk mescit olması yönüyle önemlidir. Hz. Peygamber burada cuma namazının Müslümanlara farz kılındığını söyledi ve ilk cuma namazını kıldırdı. 622 yılında hicret esnasında Yesrib yakınlarındaki Ranuna Vadisi'ndeki ilk Cuma namazına yaklaşık yüz kadar Müslüman katıldı. Peygamberimiz Cuma namazında peş peşe iki hutbe okudu.

Her türlü mallarını Mekke'de bırakan muhacirler, Yesribli kardeşleri sayesinde kendilerine yeniden bir hayat kurdular. Sahip oldukları imkânları, kardeşçe paylaşarak yaşamaya başladılar. Kur'an-ı Kerim'de **"İman edip hicret edenler, Allah yolunda cihat edenlerle onlara kucak açıp yardım eden ensar var ya işte gerçek müminler bunlardır. Bunlara bir mağfiret, pek değerli bir nasip vardır."** Enfâl suresi, 74. ayetiyle bu kardeşlik örneği övülmüştür.

Hicretle birlikte Müslümanlar barınacak bir yurt bulmuş oldular. Yesrib'de, Mekkelilerin karşısına çıkabilecek bir güç hâline geldiler. Yesrib'de kendi toplum düzenini kuran Peygamberimiz, bir taraftan gelen vahiy ile Müslümanları yetiştirirken bir taraftan da İslami hükümleri uygulamaya koyuyordu. Müslümanlar hicretle toplumsal bir güce ve siyasal bir yapıya kavuştular. İslam Yesrib'de güçlendi, yayıldı ve zaman içerisinde bütün Arap Yarımadası'na hâkim oldu.

HİCRET

Sözlükte bir yerden başka bir yere göç etme anlamında gelen hicret; kavram olarak Hz. Muhammed (s.a.v) ve Mekkeli Müslümanların baskılar, işkenceler boykotlar nedeniyle İslam'ı tebliğ etme ve yaşama imkânları kalmaması üzerine 622 yılında Mekke'den Medine'ye Allah'ın dinini yayma ve özgürce yaşama amacıyla yaptığı göçü ifade eder.

MUHACİR

Mekke'nin fethine kadar geçen süre içinde, dini uğruna evini barkını, malını mülkünü, ailesini ve bütün varlığını Mekke'de bırakarak Yesribe göç eden Mekkeli Müslümanları ifade eder.

ENSAR

Hz. Peygamber'e ve Muhacirlere kucak açan, Yesrib'in İslam yurdu olması için her türlü fedakarlığı ortaya koyan Yesribli Müslümanları ifade eder.